

Sayın Başkan, Değerli Meclis üyeleri, hepinizi şahsım ve Ankara Sanayi Odası Yönetim Kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

Meclis Üyelerimizin büyük bölümüyle hafta sonu Afyon'da Meslek Komiteleri Ortak toplantımızda da beraberdik. Güzel bir hafta sonu oldu. Hem konular itibariyle hem de çok yüksek bir katılımıla güzel bir toplantı gerçekleştirdik. Umarım sizler için de verimli ve keyifli geçmiştir. Ben katılımı için hem Meclis Üyelerimize hem de Komite Üyelerimize bir kez daha teşekkür ediyorum.

Cumartesi günü yaptığım konuşmayla fazla tekrara düşmeden yine bir genel değerlendirme yapmaya çalışacağım.

Değerli Meclis Üyeleri,

Ukrayna-Rusya savaşına ilişkin gelişmeler, ABD enflasyonun son kırk yılın en yüksek seviyesine tırmanması, ardından FED tarafından 3 yıl sonra gelen faiz artışı, ABD ve AB Merkez Bankasından gelen varlık alım programının daha hızlı küçültüleceği beklentisi, küresel piyasalarda baskı yaratmaya devam ediyor.

Özellikle AB Merkez Bankasından gelen açıklamalarda, Rusya-Ukrayna savaşının ekonomik aktiviteleri olumsuz yönde etkileyeceği ifade edilirken, büyüme beklentilerini aşağı, enflasyon beklentilerini yukarı yönlü revize ettikleri açıklandı.

AB tarafındaki bu gelişmeler resesyon beklentilerini arttırırken, önemli bir pazar olan AB ile ticari ilişkilerin sekteye uğramasına ve gelecek dönemde ticaret potansiyelinin azalmasına neden olabilecektir.

Diğer taraftan özellikle Rusya-Ukrayna savaşı ile daha da artan petrol fiyatları, üretim maliyetlerini etkilerken, diğer taraftan toplumun satın alma gücü üzerinde olumsuz etki yaratmaya devam ediyor.

İçeride ise artan enerji ve emtia fiyatları, ivme kaybeden güven endeksleri, yükselen ülke risk primi, kur ve enflasyonu düşük tutmaya çalışan politika tercihi ile cari fazla ve ekonomik büyüme beklentileri zorlaşmaktadır.

Uzun dönemli beklentilere odaklanılan bir politika hedefinin yanı sıra, kısa dönemde makroekonomik değişkenlerin bozulma beklentilerinin arttığı yılın ilk yarısını yaşıyoruz.

Klasik model beklentilerde uzun dönemi esas alırken, Keynes, uzun dönemin yanıltıcı olabileceğini söyler. Önemli olanın kısa dönemde ortaya çıkan sorunların, hangi ekonomik politikalar ve önlemler üzerine odaklanması gerektiğini ekonomi politika yapıcılarına tavsiye eder.

Sayın Başkan, Değerli Meclis Üyeleri,

Merkez Bankası geçen hafta faiz indirimini Şubat ayında olduğu gibi pas geçerek %14 seviyesinde sabit bıraktı. Ancak bu diğer faizlerin yukarıya doğru gitmesine engel olamadı.

Enflasyonu kontrol altına almadan attığımız adımların faizlerde kalıcı bir düşüşe neden olmadığını maalesef görüyoruz.

Önümüzdeki dönemde faizin yükseltileceğine dair beklentilerin güçlendiğini söyleyebiliriz. FED'in 6 defa faiz artırma beklentisinin **(200 baz puana tekabül eden faiz artışından bahsediyoruz)** Merkez Bankamızı faiz artırımına zorlayacağını ve bu gelişmelere duyarsız kalmayacağını da düşünüyorum.

Politika faizimiz %14 seviyesinde ama fonlama maliyeti hala düşmüyor. Mevcut durumda politika faizinin %14 olmasının piyasaya çok da faydası yok gibi gözüküyor.

Faiz indiriminden önce 2021 Ağustos sonu %18 olan 2 yıllık devlet tahvili faizi %26'ya, %17 olan 10 yıllık devlet tahvili faizi de %27'ye yükseldi.

Yani Merkez Bankası faizi indirerek, Hazine'nin çok daha yüksek maliyetle borçlanmasına ve daha fazla faiz gideri ödemesine sebep oldu.

Merkez Bankası politika faizini Ağustos 2021'den itibaren %19'dan %14'lere indirirken, Türkiye Hazinesi'nin faiz

harcamaları enflasyondaki yükselişle birlikte rekor seviyeye geldi.

Sayın Başkan, Değerli Meclis Üyeleri,

Makroekonomik gelişmeler hakkında da kısa bir bilgi vererek konuşmamı sonlandırmak istiyorum.

Enflasyon eğilimleri küresel bazda bozulmaya devam ederken, ülkemizin artan enflasyon seviyesi ile birçok ülkeden keskin bir şekilde ayrıştığını görüyoruz.

Enflasyon eğilimlerinde beklentilerin üzerinde gerçekleşen bozulma ile Şubat ayında yıllık %54,4'lik TÜFE ve %105'lik ÜFE ile son yılların en yüksek enflasyon seviyesini gördük.

Politika tercihi, kur atakları, atalet ve beklentilerin bozulmasına ilaveten Rusya-Ukrayna savaşıyla artan petrol fiyatları önümüzdeki dönemde enflasyon eğilimlerini daha bozulmaya neden olacağını gösteriyor.

Özellikle gıda fiyatlarındaki artışın ortaya çıkardığı enflasyon önümüzdeki yıllarda önemli bir sorun teşkil edecektir. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, Ukrayna'daki savaş nedeniyle ortaya çıkacak arz açığıyla uluslararası gıda ve yem fiyatlarının yüzde 8 ile yüzde 20 arasında artabileceğini bildirmesi bunun önemli bir göstergesidir.

Özellikle tarımda kendi kendine yeten bir ülkenin önemini Rusya-Ukrayna savaşında bir kez daha tecrübe ettik. Tarım sektörünün bir “milli güvenlik meselesi” olarak kabul edilmesi gerekiyor.

Tarım politikalarının bütüncül bir yaklaşımla ele alınması ve bilimsel tarım politikalarına geçilmesi bir zaruret halini almıştır. Hem üreticiye hem sanayiciye hem de tüketiciye kazandıran “sözleşmeli tarım” modeline geçmemiz gerektiğini düşünüyorum. Sözleşmeli tarımın devlet tarafından yapılması da önemli bir avantaj sağlayabilir.

Toprağın mülkiyeti bize ait olabilir, ancak bu topraklar bu coğrafyada yaşayan herkesin ortak malıdır. Serbest piyasa ekonomisi sınırsız özgürlüklerin olduğu bir piyasa değildir, belirli sınırlar içinde serbestliği olan bir piyasadır. Gıdadan konuşuyor isek, arazi ve ürün planlaması yapılması artık hayati bir öneme sahiptir.

Diğer taraftan, daha önce gündeme gelen "Havza Bazlı Üretim ve Destekleme Modeli"ni zorunlu hale getirmek gerekiyor. Bu modelin işlerlik kazanması ülke tarım ve ekonomisi açısından önemli avantajlar sağlayacaktır.

Bu model sayesinde, etkin üretim planlaması, verimlilik artışı, üreticinin kâr artışı, arz-talep dengesi sağlanacak ve tarımda uluslararası rekabet gücü artacaktır. Tarım sanayisinin kurulması artık zaruret haline gelmiştir.

Küresel ısınma ile birlikte iklim şartları değişmiş, tarımı olumsuz etkileyecek istenmeyen fiziksel değişmeler sıkça yaşanmaya başlamıştır. Özellikle seracılığın termal su kaynaklarının bulunduğu bölgelerde yapılmasının, sebze ve meyve üretimi açısından önemli bir karar olacağı düşüncesindeyim.

Cari açık tarafında ise son yılların en yüksek aylık açığı olan 7,1 milyar dolar seviyesini gördük ve yıllık bazda yeniden 20 milyar dolar seviyesine yükseldik.

Türkiye ekonomisinin 1980'den sonra en önemli ekonomik sorunu haline gelen cari işlemler açığı, yıllar geçtikçe katlanarak büyümüş ve bugün kronik bir hal almıştır.

Bu sorunun Türkiye ekonomisine özgü; tasarruf yetersizliği, dış ticaret açığının artması, ihracatın ithalata bağımlılığının artması, enerji tüketiminde giderek artan oranda dışa bağımlılık gibi yapısal sebepleri bulunmaktadır.

Rusya-Ukrayna savaşı ve yaptırımların devam etmesi ülkemizde enerji maliyetlerini arttırırken, turizm gelirlerinde beklentilerin düşmesi, özellikle cari açığın finansmanı açısından olumsuzlukları arttırırken cari açığın bozulma eğilimlerini de güçlendirmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Meclis Üyeleri,

Bildiğiniz gibi 2020 yılında pandeminin etkisi ile düşük bir büyüme performansı ortaya koyan Türkiye ekonomisi, sanayi ve ihracatın önemli katkısı ile 2021 yılında %11'lik büyüme ile çift haneli rakama ulaştı.

4. çeyrekte dış talep ve hane halkı tüketimine dayalı bir büyüme performansı ön plana çıkmıştı. İhracatın büyümeye net katkısı artarken ithalatın ivme kaybetmesi dış talebe dayalı bir büyüme performansı ortaya çıkarttı.

Yılın ilk yarısında tüm ana sektörler GSYH büyümesine olumlu yönde katkı sunarken, yılın 4. çeyreğinde inşaat sektörlerinde daralma gerçekleşti. Hizmetler sektörü 2021'in 4. çeyreğinde GSYH büyümesine verdiği 3,8 puanlık katkı ile büyüme performansında belirleyici oldu. Aynı dönemde sanayi sektörünün 2,1 puan, tarım sektörünün ise 0,17'lik katkı verdiği görülüyor.

2020 yılında ortalama 1,6 büyüme sağlayan sanayi üretimi, yılın dördüncü çeyreğinde ortalama %16,6 artışla büyümenin önemli bir lokomotifine olmaya devam ediyor.

Yüksek maliyet ve likiditeye ulaşma imkânının zorlaştığı bir döneme rağmen sanayi sektörü ekonomimizin yüz akı olmuş ve büyümeye önemli katkı sağlamaya devam etmektedir.

Diğer taraftan sabit sermaye yatırımlarında ivme kaybının gerçekleşmesi gelecek dönemde büyüme hızında yavaşlamaya işaret ediyor. Bu düşüğe rağmen büyüme son dönemde ortalamanın üzerinde seyretmeye devam ediyor.

Büyüme rakamlarının topluma yansımaları da oldukça önemli olduğundan büyümenin kalitesi ön plana çıkıyor. Çalışanların İşgücü ödemelerinin cari fiyatlarla Gayrisafi Katma Değer içerisindeki payı geçen yıl %33,1 iken bu oran 2021 yılında %30,2 seviyesine düşmesinin gelir adaleti açısından dikkat edilmesi gereken oldukça önemli bir husus olduğunu düşünüyorum.

Sayın Başkan, Değerli Meclis Üyeleri,

İçinde bulunduğumuz bu yeni dönemin en önemli iki kavramı etkinlik ve verimlilik. Daha az kaynakla daha çok üretim, daha nitelikli üretim, kaynak verimliliğini ortaya çıkaran yenilikçilik, üretimin ana belirleyicisi olacaktır.

Küresel ekonomide yerini sağlamlaştırmak isteyen Türkiye açısından büyüme rakamları kadar, bu büyüme için kullanılan kaynaklar da önemlidir. Büyümenin lokomotifi verimlilik oldukça hem karlılığımız hem de rekabetçiliğimiz paralel olarak artacaktır.

Bu nedenle ileriye dönük büyüme hamlesi yapmak isteyen ülkelerin üstesinden gelmesi gereken temel zorluk, verimlilik artışının önündeki engellerin tespiti ve bunları ortadan kaldıracak politikaların tasarımı ve uygulaması olacaktır.

Geride bıraktığımız yılda, tedarik zincirindeki bozulmalar, lojistik maliyetlerindeki artışlar, ham madde tedariki ve ürüne kanalize edilmesindeki problemler sanayi üretimimizi olumsuz etkilemesine rağmen güçlü bir performans ortaya koymuştur.

Ülke ekonomisinin, mevcut olumsuz konjonktürü geride bırakıp, sürdürülebilir büyüme patikasına girebilmesi için; verimlilik, insan kaynağı planlaması, rekabet gücü ve ihracat artışına yönelik ekonomi politikaları revize edilerek, üreten katma değer yaratan bir ekonomi yapısına dönüşmesi gerekir.

Son bir bilgi ve hatırlatma ile sözlerimi bitirmek istiyorum. Özellikle Afyon'da yaptığımız toplantıya katılamayan arkadaşlar için tekrar etmek istiyorum.

Malum ülkemizin en önemli gündem maddelerinden birisi Avrupa Yeşil Mutabakatı. Sınırdaki karbon düzenlemesinin 1 Ocak 2023 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi ile birlikte AB'ye ihracat yapan firmaların ürünlerindeki karbon ayak izi miktarını bildirmeleri gerekecektir.

1 Ocak 2026 tarihinden itibaren de içerilen karbon değerine göre bir ödemede bulunulacaktır. Sınırdaki karbon düzenlemesinden en fazla etkilenecek ülkeler arasında Türkiye n sıralarda yer almaktadır.

Biz de bu nedenle çok önemli bulduğumuz AB Yeşil Mutabakatının ASO yesi İşletmeler zerindeki Etkilerinin Yönetilmesi projesine başladık. Proje ile üyelerimizin ve faaliyette buldukları sektörlerin mevcut durumu değerlendirilecek, 35 meslek komitesi içinde yer alan firmalarımıza ziyaretler gerçekleştirilerek risk analiz çalışmaları yapılacaktır.

İşletmelerimiz için karbon ve su ayak izi hesaplamalarına ilişkin düzenleyeceğimiz eğitim programlarının yanı sıra, ye şirketlerimize karbon ve su ayak izi hesaplanması konusunda teknik destek verebilecek ekipler oluşturulacaktır.

Böylece ye şirketlerimiz tedarik ve ihracat süreçlerinde özellikle enerji ve kaynak kullanımlarında karşılaşacakları düzenlemeler için hazırlık yapabilecek ve rekabet güçlerini koruyabileceklerdir.

Bu konuda ayrıca Ankara Ticaret Odası ile birlikte Congressium'da yarın başlayan ve iki gün sürecek Eko-İklim Zirvesi ve Fuarını gerçekleştiriyoruz. Ankara olarak bu konuya sahip çıkararak bir farkındalık yaratmak istedik ve büyük bir destek gördük.

Çok çeşitli etkinlikler, uluslararası konuşmacılar var. TOGG ilk defa bu zirvede Ankara'da görücüye çıkacak. Renkli bir zirve olacağını tahmin ediyorum. Ben yarınki açılışta bir konuşma yapacağım ama asıl ikinci gün bizim organizasyonumuzla "Sanayinin Yeşil Dönüşümü" başlıklı bir oturum gerçekleştireceğiz.

Sabah Gazetesi Ankara Temsilcisi Okan Müderrisoğlu'nun moderatörlüğünde, İstanbul, Ege, Gaziantep Sanayi Odası başkanlarımızla birlikte konuşmacı olarak yer alacağım.

Mutlaka sizleri de orada görmek isterim. Davetiyeleriniz gönderildi. Ayrıca size iletilen linklerden çok kolay kayıt yaptırabilir ve telefonunuza gelen karekodlarla rahatça girebilirsiniz.

Bu etkinliklere katılarak, Ankaralı sanayicilerin bu dönüşüme nasıl sahip çıktığını, hem ülkemiz hem gezegenimiz için yaratmaya çalıştığı farkındalığı herkese gösterelim diye bir kere daha tekrar ediyorum.

Sözlerime burada son verirken, Rusya Ukrayna geriliminin daha büyük kaosa yol açmadan, tarafların itidalli yaklaşımıyla çözüme kavuşmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.